

Prilog br. 2

PRISTUP EFIKASNOM REŠAVANJU VRACANJA BESPRAVNO ODUZETE IMOVINE

OSNOVNI KONCEPT

Predmet i cilj

Svrha ovog projekta je efikasno rešavanje problema vraćanja i nadoknade nepokretne imovine koja se u ovom trenutku ne može jednostavno vratiti u fizičkom obliku. Ovo se prvenstveno odnosi na porušene objekte i one nepokretnosti (stanove) koji se u ovom momentu nalaze u posedu fizičkih lica koja su stekla određena prava zakonskim putem te se ista moraju razrešiti na teret države.

Ovim projektom mogao bi biti rešen i problem vlasnickih stanova opterećenih stanarskim pravom.

U Srbiji je Zakonom o nacionalizaciji iz 1958. godine oduzeto 70.000 stanova, od čega je 35.000 odmah izuzeto iz nacionalizacije, vraćeno vlasnicima i opterećeno stanarskim pravom. 35.000 je ostalo nacionalizovano, što je najmasovnije oduzimanje što se tiče stambenog prostora. Sudbina i jedne i druge kategorije stanova bila je slična. Po unutrašnjosti zemlje takve zgrade su masovno rušene tako da je njihov koncentrat u Beogradu. Kada su u pitanju stanovi u privatnom vlasništvu koji su opterećeni stanarskim pravom po zvaničnoj statistici iz 1994. godine njihov broj je bio 8.800 od čega je 6.600 bilo u Beogradu, a ostalo u drugim mestima Srbije (2.200). Po nekim skorijim procenama broj takvih stanova u Beogradu nije veći od 3.000. Razlog ovom smanjenju je dalje rušenje takvih objekata, ali i prodaja neuseljivih stanova koje su potom novi vlasnici raseljavali. Od nacionalizovanih stanova znatan broj je pripadao zadužbinama i legatima te nije mogao biti predmet prodaje, a ako je kojim slučajem bio prodat to je činjeno kršenjem zakona. S toga se procenjuje da oduzetih prodatih stanova u Srbiji ima oko 12.000. Iz svega recenog sledi da je potreba za izgradnjom stambenog prostora $12.000 + 3.000 = 15.000$ stanova prosečne veličine 70 m^2 .

Realizacija

Za potrebe realizacije ovog projekta potrebno je formirati poseban fond kojim bi upravljao Upravni odbor sačinjen od predstavnika Države i originalnih vlasnika oduzete imovine udruženih u Ligu za zaštitu privatne svojine i ljudskih prava, oformljen na paritetnoj osnovi.

Vlasnici građevinskog zemljišta i nepokretnosti koje su urbanističkim planom predviđene za rušenje (a prethodno vraćene u naturalnom obliku) udruženi u LIGU i po svojoj sopstvenoj volji, uneli bi u fond svoje nepokretnosti kao osnov za dobijanje hipotekarnih kredita od stranih banaka.

Efekti

Na ponudjenim lokacijama (prvenstveno najatraktivnijim) gradilo bi se po uslovima predviđenim urbanističkim planom. Za svaki izgrađeni m^2 stambenog ili poslovnog

prostora potrebno je oko 1000 DEM (uključujući i plaćanje komunalnih usluga), a tržišna vrednost izgrađenog stambenog prostora je 2.500 – 3.000 DEM, dok je poslovni prostor 6.000 DEM i više po 1 m² (cene nepokretnosti u Beogradu). Dakle, za 1.000 DEM kroz izgradnju bi se stvorila vrednost u proseku od 4.500 DEM. Ukoliko se prednost da poslovnom prostoru profit bi bio veći.

U zavisnosti od vrednosti zemljišta i eventualnih porušenih objekata i veličine novoizgrađenog zdanja, vlasnik istih bi u nadoknadu dobio izgrađen prostor na svojoj lokaciji po unapred potpisanom ugovoru (10 – 30% od novoizgrađenog objekta), 20% bi bilo ponudeno na prodaju u cilju vraćanja kredita ili obnove ciklusa gradnje, tako da bi 50 – 70% ostalo za rešavanje pitanja povraćaja oduzete imovine.

Ukoliko bi ovaj projekat obuhvatio i raseljavanje stanara koji imaju stanarska prava u privatnim stanovima, stanari bi morali da participiraju u ceni stana ako žele da postanu vlasnici novoizgrađenih stanova, a njihovo učešće u ceni stana bilo bi umanjeno za vrednost stanarskog prava koja poseduju. Njihova participacija bi uvela finansijsku vrednost fonda.

Na ovaj način – pokretanjem građevinske operative stvorili bi se uslovi za multiplikovanje privredne aktivnosti i porast zaposlenosti u zemlji.

Projekat nudi izuzetno kvalitetnu kompenzaciju za spornu imovinu oko koje bi se lako dogovorili originalni vlasnici i otkupci stanova. Pri svemu treba voditi računa da su od originalnih vlasnika oduzimana celokupna imanja sa zemljištem, a da su otkupci stanova otkupljivali samo stambeni prostor te je vrednost kojom bi njih trebalo obešteti znatno manja.

GLAVNA NAPOMENA

Preduslov za realizaciju ovog projekta je zabrana prometa imovine oduzetog porekla do donošenja *Zakona o vraćanju nepravedno oduzete imovine i obeštćenju* da bi se

- 1) količina imovine za obeštćenje svela na minimum, i
- 2) stvorio dovoljan fond privatnih nepokretnosti na osnovu kojih bi se uzimali hipotekarni krediti za izgradnju.

U smislu tačke 1) iz prethodnog stava, kroz *Zakon o ekstra profitu* Država bi od obaveznika plaćanja mogla povratiti nepokretnu imovinu koju su isti stekli putem privilegovanih položaja (uzurpirali) i koja kao takva podleže reviziji vlasništva. Vraćanjem u državni posed takva imovina postaje oslobođena za fizički povratak (lokali, poslovni prostor i sl.). Na kraju, ali ne i po važnosti, podsećamo da je glavni preduslov za uspešno rešenje procesa restitucije precizna evidencija imovine koja mora biti predmet posebnog zakona.